

Počítačové sítě

Uživatelské účty

Jestliže s jedním počítačem pracuje několik uživatelů, je trochu problém s tím, co kdo v počítači nastaví. Příklad: jsme fanouškové nějakého herce, a proto si jeho fotku nastavme na pozadí. A za chvíli přijde např. sestra, podobiznu odstraní a místo něho tam dá svou fotku ze školního výletu.

Proto je výhodné v takovém případě zřídit na počítači několik uživatelských účtů. Každý z vás se potom přihlásí k počítači pod svým jménem, popřípadě přidá heslo, a pak jakékoliv nastavení počítače bude pouze váš problém. Pokud si změníme pozadí, změní se pouze nám. Po přihlášení vaší sestry naše pozadí automaticky zmizí a nastaví se její. Také s elektronickou poštou budeme mít soukromí, protože každému z nás se zobrazí pouze naše dopisy, a naopak - nebudete mít přístup k poště někoho jiného. Soubor nastavení, který používá jeden člověk někdy, označujeme jako profil účtu.

Poznámka: Samozřejmě vždycky musí být někdo, kdo to nějak všechno řídí. Říká se mu obvykle administrátor. Je zodpovědný za to, že to všechno funguje. Tento člověk má většinou umožněný přístup k vašemu účtu, například když zapomenete heslo, může vám ho změnit. Nikdy však vaše heslo nemůže zjistit.

Pokud vám administrátor přidělil uživatelský účet, potřebujete k přihlášení většinou znát pouze dvě věci - své uživatelské jméno a heslo.

Heslo

Používání hesla je poměrně často nezbytné. Bez hesla se nám ostatní mohou dívat do naší soukromé pošty, měnit nastavení, na které jste zvyklí, mazat obrázky, na kterých nám záleží, anebo třeba pod naším jménem provést nějakou nehoráznost. Jak pak dokážeme, že jsme to nebyli my, ale někdo přihlášený pod naším jménem...

Při vymýšlení hesla existují určité zásady, které bychom měli dodržovat. Heslo, které budeme mít na svém domácím počítači, ale i heslo používané pro přístup k e-mailu, sociálním sítím atp. by rozhodně mělo splňovat určitá bezpečnostní kritéria.

1. Mělo by být **dostatečně dlouhé**. Šest písmen se hádá hůř než tři. Všeho však s mírou, ideální délka hesla je asi šest sedm písmen.
2. Heslo by mělo **obsahovat i číslice a velká a malá písmena**. Například Proton356, VelkaBystrice20120 (i když to je dost dlouhé), nebo 8ol (to je zase krátké).
3. Heslo by **nemělo obsahovat české hlásky (ř, ý, ů)** a některé znaky, jako například / , ; (
4. Heslo by vždycky mělo být **zapamatovatelné**. K čemu je superheslo oFs7ktsj-8t5mjk6, když si ho nejsme schopni zapamatovat a musíme si ho napsat, čímž děláme to nejhůřší, co se s heslem dá udělat.
5. Doporučuji vymyslet heslo, které sice není stejné jako naše jméno nebo jméno našeho oblíbeného herce či sportovce, ale ke kterému budeme mít nějaký vztah. Pak se nám dobře zapamatuje.

Poznámka: K zapamatování si můžeme vymyslet nějakou mnemotechnickou pomůcku. Např. heslo esharoge1 může být skryto za nápovědou „sysel hrabe ropuše granule“ (současně si tak pamatujete vztah pro výpočet tlakové síly, kterou působí kapalina na tělesa v ní ponořená).

Heslo bychom měli pravidelně obměňovat, i kdyby obměna měla spočívat třeba jenom v tom, že na konec přidáme pořadové číslo. Takže za rok budeme mít heslo esharoge2.

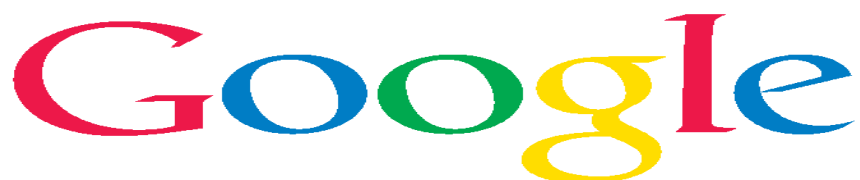
Vyhledávací stránky

K vyhledávání informací používáme vyhledávací stránky. Nejznámější u nás jsou asi pořád ještě stránky **Seznamu**, pravděpodobně nejpoužívanější jsou stránky **Google**. Kromě nich máme ale ještě k dispozici další možnosti, další stránky, pomocí kterých můžeme vyhledávat konkrétnější informace.

Poměrně často to funguje tak, že zkusíme vyhledávat pomocí takových stránek, kterým osobně nejvíce věříme, které nám vyhovují a na které jsme zvyklí. Pokud najdeme, co potřebujeme, nemáme důvod hledat dál. Pokud ale informaci nenajdeme, není špatné vyzkoušet ještě další vyhledávače.

Google

V současné době patrně nejlepší vyhledávací stránky. Jejich výhodou je velmi snadné užívání, přesnost vyhledaných stránek a díky jednoduchosti i rychlost načítání úvodní stránky. Zadejme adresu www.google.cz. Zobrazí se velmi jednoduchá, téměř prázdná stránka. V ní je pouze jeden řádek, do kterého zadáme klíčové slovo. Jako volbu máme vyhledávání mezi českými stránkami a případně mezi obrázky a mnoho dalších voleb.

The image shows the classic multi-colored Google logo, with each letter in a different color: G (red), o (blue), o (green), g (yellow), l (blue), e (red).

Yahoo.com

Druhý nejznámější světový vyhledávač.

The image shows the Yahoo! logo in a bold, purple, serif font.

Vyhledávání na internetu

Cizojazyčné slovníky na internetu

Ještě než začneme vyhledávat, je potřeba zdůraznit jednu důležitou skutečnost. Jak se liší počet lidí přihlášených v České republice oproti lidem přihlášeným např. v Německu, Francii, celé Evropě, resp. v Americe, Austrálii?

Kolik je webových stránek v českém jazyce? A kolik existuje stránek napsaných anglicky? V počtech budou asi výrazné rozdíly. Českých stránek bude pravděpodobně méně v porovnání s tím, kolik stránek je napsáno v jiných jazycích.

Je jasné, že vyhledávat v cizojazyčném textu bude pro většinu z nás přece jenom větším problémem. Na druhou stranu, na internetu přece nevyhledáváme pouze texty, často nám jde třeba o obrázky. A těm rozumíme česky i anglicky.

Představme si, že se snažíme najít obrázek velblouda. U nás, v nitru Evropy. Daleko jednodušší je, když si na internetu najdeme stránky dvě. V jedné si spustíme česko-anglický slovník (např. slovník.cz, Google překladač apod.), do vhodného políčka napíšeme „velbloud“ odešleme a počítač nám prozradí velblouda anglicky. Pak si spustíme nějaký vyhledávač, třeba Google, zadáme „camel“, dáme si pozor, abychom neměli zatrženou položku „Vyhledání stránek česky“, a máme pravděpodobně vystaráno.

Textům sice nebudeme moc rozumět, ale o ty nám teď nejde, hledáme obrázky.

Jak slovníky najít? Vyhledávacím programem? Vyzkoušejme Google, Seznam, případně i nějaké další.

***Poznámka:** K překladům nemusíme používat internetové slovníky, existuje celá řada překladových programů.*

Vlakové a autobusové spojení

Internet se velmi často používá k vyhledávání vlakového a autobusového spojení. Pokud si nepamätujeme adresu, opět použijeme třeba Google. Nechme si vyhledat slova „spojení vlak autobus“, a tam někde najdeme např. vyhledávací systém IDOS.

The screenshot shows the search interface of the website jizdnirady.iDNES.cz. At the top, there are logos for 'jizdnirady.iDNES.cz', 'Ministerstvo dopravy', and 'IDOS Jízdní řády'. Below the logos are four tabs: 'SPOJENÍ', 'ODJEZDY', 'ZASTÁVKOVÉ JŘ', and 'SPOJE'. The main search area includes a dropdown menu for 'Jízdní řád:' with a train icon and the text 'Vlaky'. Below this are input fields for 'Odkud:' and 'Kam:'. To the right of these fields are links for 'Informace o JŘ', 'Mapa', and 'Prohodit'. There is a checkbox for 'Pouze přímá spojení' and a link for '+ Přidat přestupní místa'. The 'Datum a čas:' section shows '26.2.2012 Po' and '14:37', with radio buttons for 'Odjezd' and 'Příjezd'. At the bottom, there is a red 'HLEDAT' button and links for 'Rozšířené zadání' and 'Výchozí'.

Někdy se při vyhledávání stane, že po nás systém chce po odeslání požadavků ještě doplňující informace. Například v případě, že má v databázi dvě nebo více míst se stejným jménem. Pokud například zadáme město Opava, systém se znovu zeptá a my musíme dodatečným vybráním upřesnit, kterou že Opavu to vlastně chceme.

Prohlížeče webových stránek

Programy sloužící k prohlížení webových stránek. Patří mezi ně mimo jiné **Mozilla Firefox**, **Internet Explorer**, **Opera**, **Google Chrome**, **Safari** apod. V každém z nich lze dosáhnout přibližně téhož. Programy se liší většinou jen vzhledem, uspořádáním panelů a možnostmi nastavení. V každém z nich se dají uložit oblíbené stránky, domovská stránka, nastavit vodorovné i podélné lišty tak, jak nám to nejlépe vyhovuje.

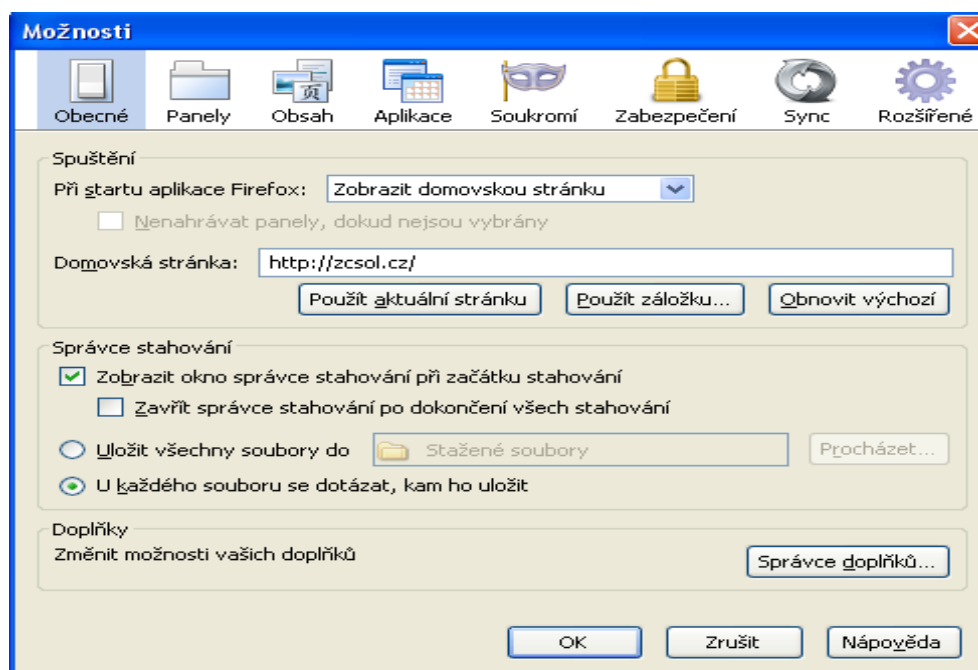
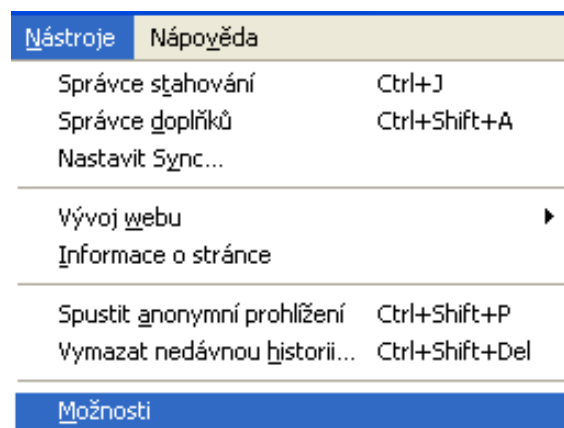
Domovská stránka, oblíbené stránky

Domovská stránka je většinou ta, kterou chceme zobrazit při startu prohlížeče webových stránek. Většina prohlížečů má pro tuto stránku zvláštní ikonu v panelu nabídek.

Jsme-li pak na skvělé stránce, chceme ji navštěvovat i později, je možnost přidat si ji k **oblíbeným položkám**. V každém prohlížeči se oblíbené položky označují trochu jinak.

Mozilla Firefox

Většinu základních nastavení je možno provádět v dialogovém okně, ke kterému se dostaneme použitím nabídky **Nástroje – Možnosti**. Mimo jiné je zde možno nastavit, co má prohlížeč dělat při startu, jaká je domovská stránka, kam ukládat stahované dokumenty apod. Zajímavou položkou v nabídce **Nástroje** může být možnost **Vymazat nedávnou historii**.

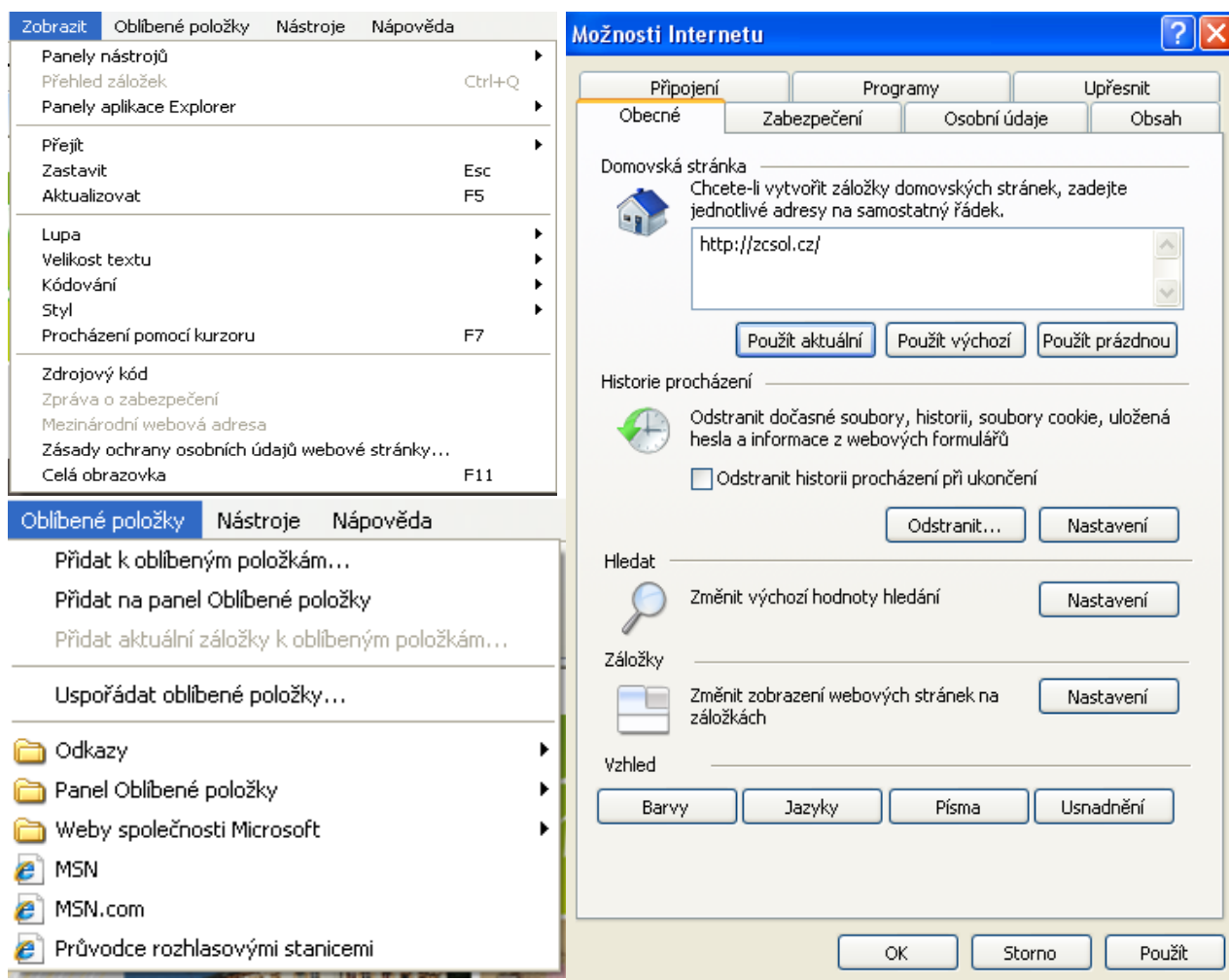

Základní způsob nastavení je zobrazen na obrázku. V položce **Zobrazení** můžeme nastavit zobrazování nástrojových a postranních lišt. Oblíbené položky (stránky) se zde jmenují **Záložky**. Lištu záložek je možné mít viditelnou jako vodorovnou nebo svislou postranní lištu.

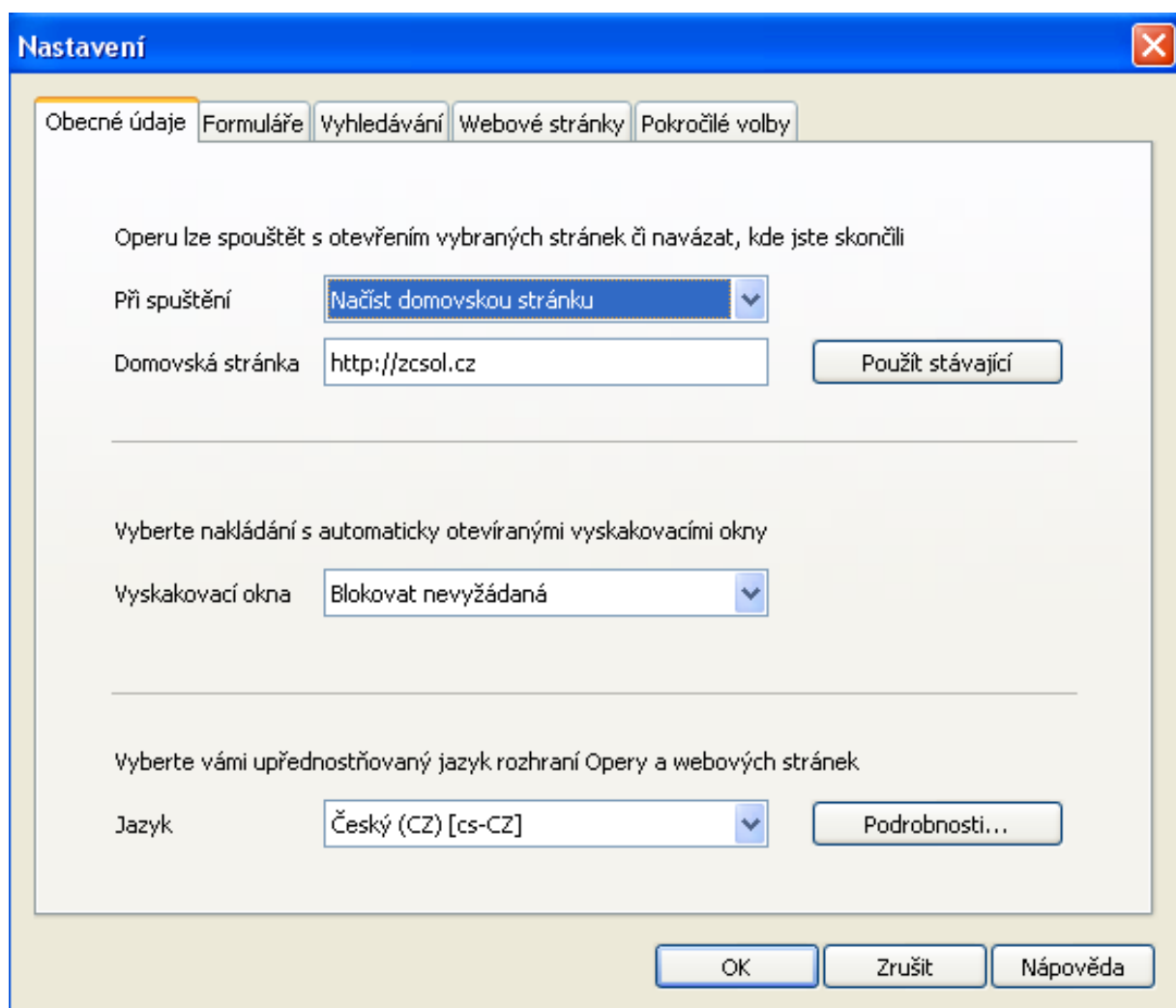
Internet Explorer

Velmi obdobným způsobem funguje program Internet Explorer. Domovská stránka a další důležitá nastavení najdeme v položce **Nástroje – Možnosti internetu**. Zobrazení nástrojových lišt potom ovlivníme nabídkami **Zobrazit** a **Oblíbené položky**.

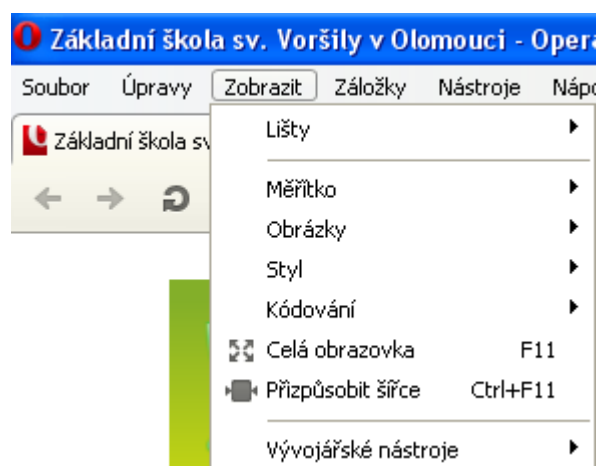
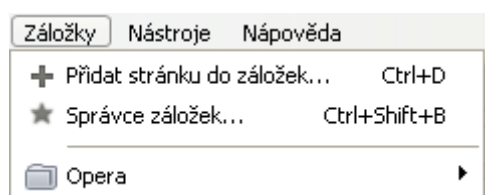

Opera

Další hojně využívaný prohlížeč webových stránek. Základní možnost najdeme v panelu **Nástroje – Nastavení**.

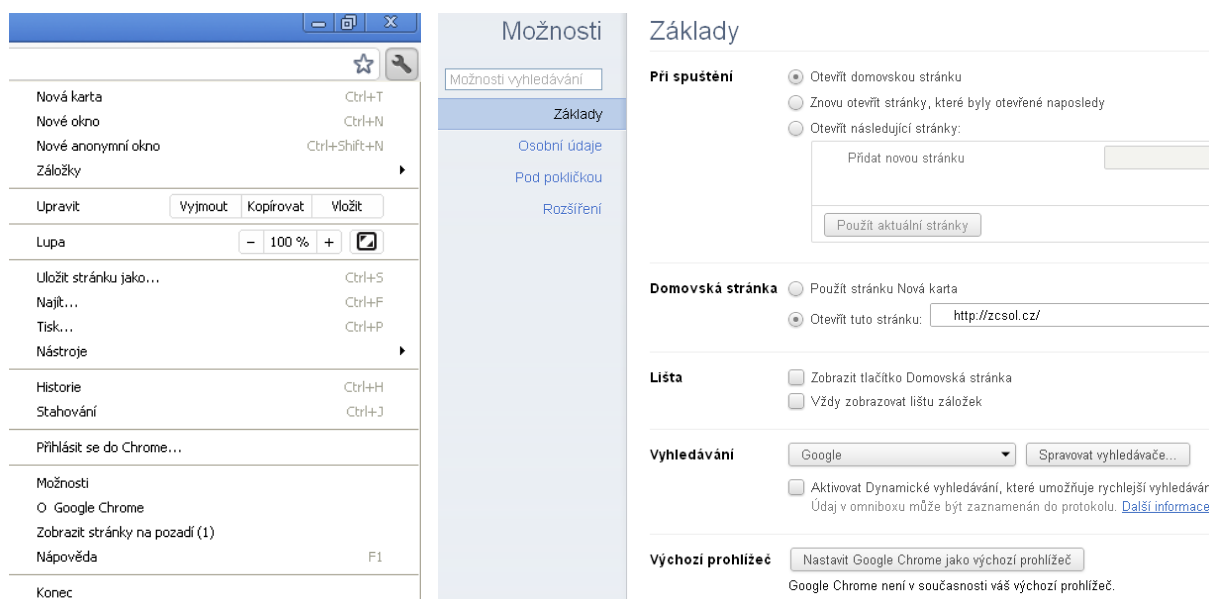

Zobrazení lišt lze potom nastavit v položce **Zobrazit**. Oblíbené položky se ovládají přes nabídku **Záložky**, podobně jako v programu Mozilla Firefox.

Google Chrome

Velmi oblíbený prohlížeč. Většinu nastavení provádíme stiskem tlačítka klíče v pravém horním rohu a nabídkou **Možnosti**. Oblíbené položky opět najdeme pod označením **Záložky**.

Safari

Zajímavý prohlížeč webových stránek. Ovládání je obdobné jako u Google Chrome.

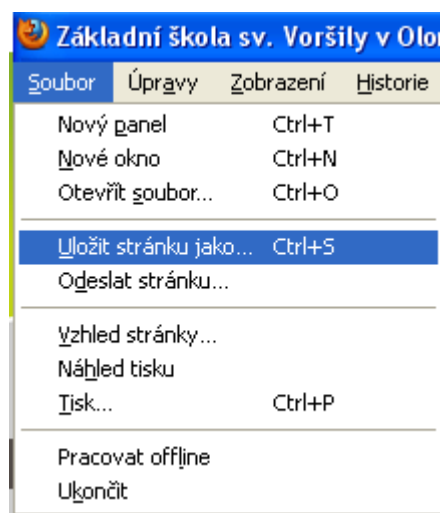
Úklid v oblíbených položkách

Pro přehlednost je vhodné čas od času obsah oblíbených položek upravit tak, aby se zobrazovaly pouze ty, které nás stále ještě zajímají.

Uložení stránky

Při práci nám většinou stačí uložit stránku do oblíbených položek nebo si uložit pouze adresu stránky. Kdykoliv se pak můžete připojit k internetu a na stránku se znovu podívat. Někdy je ale dobré stránku si i uložit. Například pokud jsme mimo domov na místě, kde je internet dostupný jen občas (dovolená apod.). Potom je dobré najít si stránky, uložit si je na např. flash disk a potom se v klidu podívat na obsah stránek, pročíst si texty a začít je zpracovávat.

Stránku uložíme velice jednoduše. V základní nabídce **Soubor** vyberme položku **Uložit stránku jako**. Zadejme cestu, kam chceme stránku uložit, a klepneme na položku **Uložit**. Jediný rozdíl oproti ukládání například v textovém editoru je ten, že se nám pravděpodobně se stránkou uloží zvlášť i obrázky. Ty totiž nejsou součástí webové stránky, ale jsou jinde a načítají se až v prohlížeči. Proto toto řešení považujeme spíše za nouzové.

Otisk obrazovky

V některých případech je z jistých důvodů nemožné stáhnout obrázky, popřípadě jinou část grafické stránky aplikace. V těchto případech je velkým pomocníkem na klávesnici tlačítko **Print Screen**. Jeho použitím se „vyfotí“, „otiskne“ vše, co je v té chvíli na obrazovce. Zaznamenat se tak dá např. i náhled videa, hry, fotogalerie nebo zajímavého programu.

Jak celou funkci použít? Stiskneme tlačítko **Print Screen**. Tímto jsme do schránky systému (Windows) umístili otisk obrazovky.

***Poznámka:** Pokud chceme otisknout pouze aktivní okno, držte při stisku klávesy **Print Screen** klávesu **Alt**.*

Ze schránky můžeme obrázek vyndat a upravit, k čemuž budeme potřebovat nějaký grafický program, např. Malování. Spustíme program. Pak v nabídce **Úpravy** vyberte položku **Vložit** (nebo použijte klávesovou zkratku **Ctrl+V** jako při kopírování).

Nakonec je třeba z celého otisku vyříznout pouze obrázek. Například tak, že ho označíme, zkopírujeme do schránky (**Ctrl + C**), otevřeme si nové okno a obrázek vložíme (**Ctrl + V**).

Další ikony

V panelu nástrojů většiny prohlížečů máme ještě další zajímavé ikony, např. ikonu **Hledat a** (klávesová zkratka **CTRL+F**) a **Domů** (ikonka domečku).

Hledat - tato ikona slouží k vyhledávání na internetu. Pomocí hledání lze v méně přehledných a rozsáhlých webových stránkách rychle vyhledat slovo nebo celé části textu.

Domů - ikona automaticky najede na stránku, kterou máme nastavenou jako domovskou.

***Poznámka:** Domovskou stránku můžeme změnit pomocí nástrojů v závislosti na použitém prohlížeči webových stránek.*

Úkoly pro vyhledávání

- *Najděte informace o škole, na kterou plánujete jít po ukončení základní školy.*
- *Zjistěte, jaká je v tuto chvíli nezaměstnanost ve vašem kraji.*
- *Zjistěte, kolik stojí nejlevnější letenka do Londýna.*
- *Kam ve vašem městě si půjdte vyřídit občanský průkaz? Co k tomu budete potřebovat?*
- *Najděte a vyzkoušejte si SCIO testy.*
- *Stáhněte fotku ruského, amerického a českého prezidenta. Který z nich vypadá nejmladší? Který z těchto tří prezidentů skutečně nejmladší je?*
- *Stáhněte fotku klokana.*
- *Zjistěte, jak se anglicky řekne „žaludek“ a „střeva“.*
- *Najděte si a použijte nějaké hezké pozadí s přírodní tematikou.*
- *Zjistěte, kdo v tuto chvíli vede naši první fotbalovou ligu. A kdo anglickou nejvyšší soutěž?*
- *Najděte nějakou skládačku Origami.*

Pozorně si přečtěte text a zkuste zodpovědět otázky k pochopení a zopakování:

1. *Jaký význam, přínos, mají počítačové sítě?*
2. *K čemu slouží uživatelské účty, jsou pro činnost související s počítačem vždy nezbytné?*
3. *Jak vytvořit silné heslo, jaké parametry by mělo splňovat?*
4. *Jaké vyhledávací stránky jsou v dnešní době poměrně rozšířené?*
5. *Čím se může lišit zaměření různých vyhledávacích stránek?*
6. *Co je to prohlížeč webových stránek, které jsou nejrozšířenější?*

7. *Jaká nastavení jednotlivých prohlížečů budou pravděpodobně pro uživatele nejzajímavější, jaká nejdůležitější?*
8. *Jak uložit webovou stránku? Může k tomu být důvod?*
9. *Co je to otisk obrazovky? K čemu ho využít?*